

เศรษฐกิจจากการค้าสัตว์ป่าของประเทศไทย
ประจำปี ๒๕๑๐

โดย นายเชิดข. กัลยาณมิตร และนายสมทบ ชัยพันธ์
ฝ่ายจัดการสัตว์ป่าแห่งชาติ กองบำรุง กรมป่าไม้

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติใน
บรรดาทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าต่าง ๆ จัดได้ว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่ง ที่ทำ
รายได้เข้าสู่รัฐบาลไม่น้อย ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็คือรัฐได้รับค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จากผู้ขอรับอนุญาตในการล่าและค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง สำหรับเศรษฐกิจจากการ
ค้าสัตว์ป่านี้ ได้มีประชาชนส่วนหนึ่งยึดถือเป็นอาชีพหลักที่สามารถทำรายได้ได้อย่างงดงาม
โดยนำสัตว์ป่าไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา ซึ่งกระทำกันทั้งตลาดภายในประเทศและส่งออก
ไปจำหน่ายต่างประเทศ จัดเป็นผลประโยชน์ส่วนหนึ่งที่ทำรายได้เข้าสู่รัฐ เหมือนกับสินค้า
ขาออกชนิดอื่น ๆ เช่นกัน กล่าวโดยทั่วไป การค้าสัตว์ป่าที่กระทำกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน
อยู่ในขณะนี้ ได้เริ่มมีขึ้นอย่างจริงจังเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้ผ่านไป ความต้องการ
ของตลาดโลกเกี่ยวกับสัตว์ป่าของประเทศไทยมีมากขึ้นตามลำดับ ประกอบกับการขนส่ง
ทางอากาศได้เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างมากมาย ผิดกับสมัยเดิมที่ใช้เรือเดินสมุทรเป็นพาหนะ
ขนส่งเดินทางระหว่างประเทศ ความรวดเร็วในการขนส่งช่วยให้สัตว์ที่ส่งไปจำหน่ายรอด
ตายมากยิ่งขึ้น ฉะนั้น ตลาดต่างประเทศจึงยินดีรับซื้อสินค้าสัตว์ป่าเกือบทุกชนิดจาก
ประเทศไทย นับตั้งแต่ลูกช้าง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดต่าง ๆ นกนานาพันธุ์ทั้งที่สวยงาม
และหายากไปจนกระทั่งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิด ทั้งนี้เพราะสัตว์ป่าทางแถบภาคพื้นเอเชีย
นี้ จัดได้ว่าเป็นสัตว์ป่าที่สวยงามแปลกตา มีคุณภาพดีในด้านต่าง ๆ บางชนิดก็มีค่าหายาก
ล้วนแล้วแต่อยู่ในความนิยม ความสนใจของชาวต่างประเทศแทบทั้งสิ้น สัตว์ป่าส่วนใหญ่
จะถูกส่งไปยังสวนสัตว์ต่าง ๆ ทั่วโลก นับตั้งแต่ประเทศญี่ปุ่น ประเทศในภาคพื้นยุโรปและ
ในสหรัฐอเมริกา นอกจากความต้องการจากสวนสัตว์แล้ว ยังมีร้านค้าสัตว์เอกชนในต่าง
ประเทศ และสวนสัตว์เอกชน ตลอดจนสถาบันค้นคว้าทางด้านวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ

ก็ยังต้องการสัตว์ป่าจากประเทศไทยอีกไม่น้อย กล่าวถึงในจำนวนราคาสินค้าของสัตว์ป่าในบางประเทศ สัตว์ป่าบางชนิดมีมูลค่าสูงเป็นหลายร้อยเท่าตัว เมื่อเทียบกับราคาซื้อขายกันในท้องตลาดภายในประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วโดยย่อ จึงมีผู้ยึดถืออาชีพจากทรัพยากรธรรมชาติค่านับมากขึ้นกว่าเดิม เพราะเป็นอาชีพที่ทำรายได้แก่ผู้ค้าอย่างงดงาม และเป็นงานที่เชื่อถือได้ดังจะเห็นได้ว่ามีผู้ขออนุญาตทำการค้าสัตว์ป่าในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึง ๑๑๕ ราย สำหรับตลาดภายในประเทศ การค้าสัตว์ป่าได้เจริญขึ้นตามลำดับ จากร้านค้าสัตว์ป่า ณ บริเวณตลาดนัดท้องสนามหลวง ประมาณเมื่อ ๕ ปีที่แล้วมามีร้านค้าสัตว์เพียง ๘ ร้าน ขณะนี้ได้มีถึง ๓๓ ร้าน เศรษฐกิจจากการค้าสัตว์ป่า ทำให้เกิดผลดีในด้านกระแสเงินตราที่หมุนเวียนภายในประเทศและนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่รัฐปีละไม่น้อย (โปรดดูรายละเอียดจากรายงานสรุปผลการประเมินหาสถิติการค้าสัตว์ป่าต่าง ๆ) แต่อย่างไรก็ดีเมื่อมีผลดีด้านหนึ่งก็อาจจะเกิดผลเสียอีกด้านหนึ่งได้ เช่นการสูญเสียจากการลดจำนวนสัตว์ป่าบางชนิดซึ่งต้องได้รับการพิจารณากันอย่างรอบคอบอาศัยหลักการดำเนินงานที่ถูกต้อง ทั้งในด้านการอนุญาต ตลอดจนการพิจารณาถึงทรัพยากรธรรมชาติค่านับไม่ ซึ่งได้รับความกระทบกระเทือนจากการเก็บหาสัตว์ป่าอีกโสดหนึ่งด้วย ประโยชน์ทางอ้อมนับว่ามีอยู่หลายด้านด้วยกัน ดังจะขอยกตัวอย่าง เช่น สัตว์ป่าเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้อย่างหนึ่งนอกเหนือไปจากวัตถุโบราณ วัตถุอาราม หรือวัฒนธรรมไทย การที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทย ย่อมหมายถึงการนำเงินตราเข้ามาใช้จ่ายภายในประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของชาติเช่นกัน ปีหนึ่ง ๆ มีคณะท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ในด้านธรรมชาติแคว้นเข้ามายังประเทศไทยปีละไม่น้อย ทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภาคพื้นเอเชียที่ยังอุดมไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรามีนกต่างประมาณ ๘๐๐ ชนิด ซึ่งไม่น้อยไปกว่าประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้เพราะประเทศไทยได้เปรียบในด้านภูมิศาสตร์เกี่ยวกับการแบ่ง Zone ของสัตว์ป่าอยู่มาก (Zoogeographical zones) กล่าวคือต่ำจาก Latitude ที่ ๑๐°N คือตั้งแต่กอดอกคกกระลงไปจนถึงดินแดนทางภาคใต้ จะอยู่ใน Malasian Subregion ซึ่งสัตว์

ส่วนใหญ่มีส่วนผิดแผกไปกว่าสัตว์ทางเหนือเส้น latitude ที่ ๑๐°N จด latitude ที่ ๒๐°N อันเป็นชายแดนกั้นเหนือสุดของประเทศ ซึ่งมีทั้งสัตว์ป่าใน Indian Subregion และ Indo-chinese Subregion นับว่าภูมิศาสตร์ของประเทศไทยได้เปรียบอยู่มากในเรื่องนี้ จึงเป็นผลให้มีสัตว์ป่าจำพวกนกต่าง ๆ มากถึง ๘๐๐ ชนิด

งานสำรวจเก็บหาสถิติการค้าสัตว์ป่าทุกชนิด

ดังได้กล่าวถึงความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจการค้าสัตว์ป่าในตอนต้นแล้ว ทางฝ่ายจัดการสัตว์ป่าแห่งชาติจึงได้ดำริถึงงานการเก็บหาสถิติและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าขึ้น สำหรับสถานที่เก็บหาสถิติ ได้ใช้สถานที่ค้าสัตว์ป่าบริเวณตลาดนัดท้องสนามหลวง เป็นตัวแทนสำหรับการซื้อขายภายในประเทศ เพราะ ณ ตลาดนัดแห่งนี้ จะมีสัตว์ป่าจากทุกภาคของประเทศถูกส่งนำมาเป็นการค้า จึงจัดได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการค้าสัตว์ป่าภายในประเทศได้ ส่วนสถิติการค้าสัตว์ป่าที่ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้ยึดถือเอาสถิติที่เก็บได้จากการส่งสัตว์ป่าออกต่างประเทศ ณ กองตรวจสินค้าทางอากาศยาน ท่าอากาศยานกรุงเทพ ฯ เป็นหลัก เพราะสัตว์ป่าส่วนใหญ่จะถูกส่งออกโดยทางเครื่องบินโดยสาร ระหว่างประเทศซึ่งมีตั้งแต่ลูกช้างขนาดเล็กไปจนกระทั่งสัตว์เลื้อยคลานบางชนิด

จุดประสงค์ของการเก็บหาสถิติ

จุดประสงค์ของการเก็บหาสถิติการค้าสัตว์ป่าก็เพื่อต้องการทราบถึงจำนวนสัตว์ป่าแต่ละชนิดที่ถูกจับมาเป็นการค้า ภัยของสัตว์แต่ละชนิดที่นิยมจับมาเป็นการค้าและการสูญเสียดสัตว์ป่าในระหว่างทำการค้า ตลอดจนรายได้และการหมุนเวียนของเงินตราของรัฐและประโยชน์ในตำแหน่งอื่น ๆ ที่พึงจะได้รับ โดยนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงส่งเสริมการค้าในด้านนี้ ให้เจริญก้าวหน้าไปในทางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป หรือนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การค้าสัตว์ป่าบางชนิดที่กำลังจะลดจำนวนลง หรือที่มีประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ ความสวยงามตามธรรมชาติ หรือก่อให้เกิดประโยชน์ในตำแหน่งอื่น ๆ ให้ถูกต้องรัดกุมยิ่งขึ้น

หลักการปฏิบัติในการเก็บหาสถิติการค้าสัตว์ป่า

ที่ตลาดนัดสนามหลวง ได้มีเจ้าหน้าที่ออกเก็บหาสถิติสัตว์ป่าทุกชนิดที่นำมาขายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา ๙.๐๐ น.—๑๒.๐๐ น. ซึ่งเป็นเวลาที่สัตว์ป่านานา

ชนิดถูกนำจากต่างจังหวัดมาซื้อขายกันภายในตลาดนัดท้องสนามหลวงมากกว่าในวันอาทิตย์
ซึ่งช่วยเหตุผลที่ว่าพ่อค้าสัตว์ป่าไม่ต้องการเก็บรักษาสัตว์ไว้ให้นานเกินความจำเป็น อัน
จะเกิดภาระในการเลี้ยงดู และการสูญเสียที่เกิดจากการตายของสัตว์ได้โดยง่าย จึงนำสัตว์
ส่วนใหญ่มาขายในต้นเวลาของวันเสาร์ ส่วนที่เหลือก็ขายต่อไปถึงวันอาทิตย์เย็น ทั้งนี้
เวลาเหมาะสมในการเก็บสถิติจากสถานที่แห่งนี้คือ ตั้งแต่ ๘.๐๐ น.—๑๒.๐๐ น. ของ
วันเสาร์

การเก็บหาสถิติเท่าที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้มีอยู่สองวิธีคือ ประการแรกตรวจนับจำนวน
และชนิดของสัตว์ป่าแต่ละร้านค้าโดยผู้เก็บหาสถิติเอง ประการที่สอง คือ ตรวจนับจำนวน
และชนิดของสัตว์ป่าจากร้านค้าพร้อมทั้งสอบถามถึงจำนวนที่จำหน่ายออกในสัปดาห์ที่ผ่านมา
และจำนวนที่มีเข้ามาใหม่ แต่อย่างไรก็ดี ผู้เก็บหาสถิติจะต้องใช้ความสามารถในการจดจำ
ชนิดและจำนวนของสัตว์ด้วยตนเองให้มากที่สุดและยึดถือเป็นหลักในการจดหาสถิติ ในการ
พิจารณาประกอบกับการสอบถามจากเจ้าของร้านค้า แต่ละร้านไปด้วย เพราะผู้ค้าจะพยายาม
ปกปิดถึงจำนวนที่แท้จริงอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นการเก็บหาสถิติจะต้องใกล้เคียงเพียงใดนั้น
อยู่ที่ความสามารถ ความใกล้ชิดกับงานดังกล่าวนี้มากกว่าอย่างอื่น

สำหรับการเก็บหาสถิติสัตว์ส่งออกต่างประเทศ ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ นั้นแทบ
ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด เพราะผู้ส่งสัตว์ป่าออกต่างประเทศ จะต้องแจ้งรายการจำนวนและ
ชนิดของสัตว์ในใบส่งส่งสินค้าขาออกต่อทางเจ้าหน้าที่ศุลกากร และจะต้องผ่านการตรวจ
ชนิดสัตว์ต่อเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้อยู่แล้ว ความผิดพลาดในการเก็บหาสถิติในดำนั้นอยู่ที่ผู้
เก็บหาสถิติจะต้องทราบถึงชนิดของสัตว์โดยถูกต้องเท่านั้น

ข้อผิดพลาดจากการเก็บหาสถิติ

การเก็บสถิติภายในประเทศ

๑. จากจำนวนสัตว์ที่ถูกนำมาขาย แต่ไม่ผ่านสายตาผู้เก็บหาสถิติ เช่นอยู่ใน หีบ ห่อ
หรือขายส่งไปในทันทีทันใด เมื่อถึงตลาดนัดท้องสนามหลวง ก่อนเจ้าหน้าที่จะเก็บสถิติ
หรืออาจนำสัตว์มาเพิ่มเติมใหม่ในบ้ายของวันเสาร์ หรือในวันอาทิตย์